

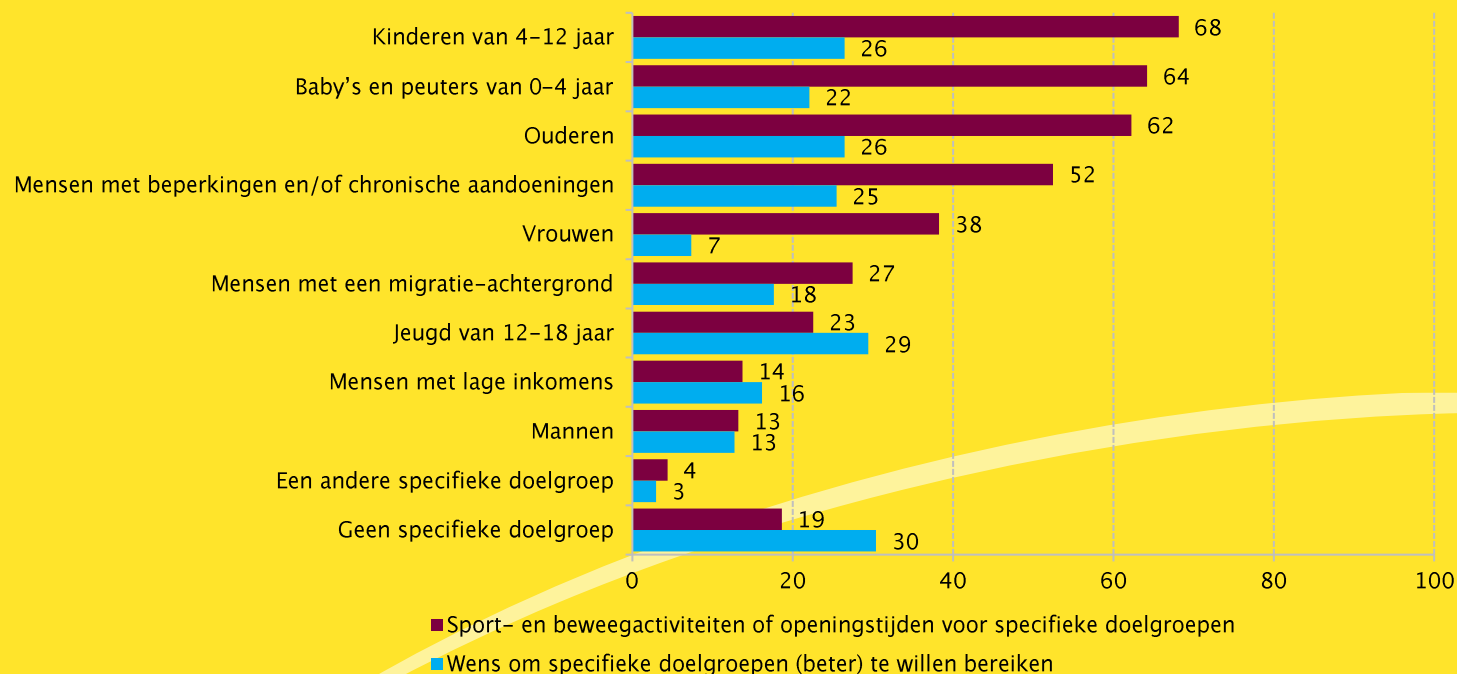
Zwemaanbieders en het sportakkoord

Inzet van zwembaden en zwemscholen op thema's van het sportakkoord: inclusief sporten en bewegen, samenwerking en vaardig in bewegen (in 2019)

Factsheet 2021/4

Marieke Reitsma en Jo Lucassen

Figuur 1. Mate waarin zwembaden en zwemscholen sport- en beweegactiviteiten of openingstijden voor specifieke doelgroepen hebben en de wens hebben om specifieke doelgroepen (beter) te bereiken, in 2019 (in procenten, n=204)

Bron: Peiling onder zwembaden en zwemscholen aangesloten bij de NRZ (populatie benaderd, respons 19%), 2019, Mulier Instituut.

Inleiding

In het [Nationaal Sportakkoord](#) (2018-2022) wordt door landelijke sportpartijen en maatschappelijke partners samengewerkt aan het realiseren van ambities op het gebied van sport en bewegen. Goede ondersteuning van sportaanbieders is daarbij van belang, zodat die optimaal in staat zijn sport- en beweegaanbod te verzorgen. In dit onderzoek is gekeken naar de mate waarin zwemaanbieders bezig zijn met en behoeften hebben op drie onderwerpen die aansluiten bij thema's uit het sportakkoord: inclusief sporten en bewegen, samenwerking en zwemvaardigheid. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bredere peiling onder verschillende typen sportaanbieders, in december 2019. In opdracht van de Nationale Raad Zwemveiligheid (NRZ) zijn de zwemspecifieke resultaten in dit factsheet verwerkt. De bevroegde zwemaanbieders (n=204) in het onderzoek zijn zwembaden (gemeentelijk, gemeentelijke sportbedrijven, stichtingen, commerciële zwembadexploitanten) en zwemscholen (particulier). Circa twee derde van de respondentgroep bestond uit zwembaden (overwegend grotere organisaties met meer dan 6 fte personeel), circa een derde uit zwemscholen (overwegend kleinere organisaties met minder dan 3 fte).

Inclusief sporten en bewegen

De ambitie van het deelakkoord 'Inclusief sporten en bewegen' is dat iedere Nederlander een leven lang plezier beleeft aan sporten en bewegen in een inclusieve sport- en beweegomgeving. Acht op de tien zwemaanbieders (81%) geven aan voor minstens één specifieke doelgroep sport- en beweegactiviteiten of speciale openingstijden te hebben. Particuliere zwemscholen hebben dit minder vaak (68%) dan zwembaden (89%). Zwemaanbieders hebben het vaakst speciale activiteiten voor kinderen van 4 tot 12 jaar (68%), baby's en peuters van 0 tot 4 jaar (64%) en ouderen (62%; zie figuur 1). Dit betekent dat een duidelijke meerderheid van de zwemaanbieders betrokken is bij het bevorderen van (zwem)vaardigheid van kinderen. Baby- en peuterzwemmen en (school)zwemles ter bevordering van de motorische ontwikkeling van kinderen is één van de onderwerpen waarop vanuit het deelakkoord 'Van jongs af aan vaardig in bewegen' wordt ingezet (zie ook verderop).

Zeven op de tien zwemaanbieders (70%) hebben de wens om specifieke doelgroepen (beter) te bereiken. Ook hier leeft deze wens minder vaak bij zwemscholen (52%) dan bij zwembaden (78%). De meeste genoemde doelgroepen die zwemaanbieders meer wensen te bereiken, zijn jeugd

van 12 tot 18 jaar (29%), kinderen van 4 tot 12 jaar (26%), ouderen (26%) en mensen met beperkingen of chronische aandoeningen (25%; figuur 1). De groep jeugd van 12 tot 18 jaar wordt relatief nog minder bereikt door zwemaanbieders.

De meest genoemde redenen voor zwemaanbieders om (meer) mensen uit specifieke doelgroepen te bereiken, zijn dat ze het vanuit maatschappelijk ondernemerschap belangrijk vinden om toegankelijk te zijn voor iedereen (72%), dat het bijdraagt aan continuïteit/groei van de organisatie (46%) en dat externe partijen (zoals gemeente, belangengroepen) dit graag willen (20%). Voor commerciële zwembadexploitanten zijn de laatste twee redenen relatief vaak van belang. Een meerderheid van de zwemaanbieders (58%) ervaart belemmeringen bij het bereiken van (meer) mensen uit specifieke doelgroepen. De accommodatie en/of beschikbaar materiaal is dan niet geschikt om specifieke groepen sporters te kunnen trainen/begeleiden (14%), het kost te veel tijd/energie/geld om nieuwe doelgroepen te bereiken (13%), een passend aanbod is niet of moeilijk te maken (13%), het past niet binnen de doelstellingen (9%), ze weten niet hoe leden uit specifieke groepen te werven (9%) en tot slot beschikken ze niet over (gekwalificeerde) trainers/begeleiders om

specifieke groepen sporters te kunnen trainen/begeleiden (8%). Voor 42 procent van de zwemaanbieders spelen dit soort belemmeringen om mensen uit specifieke doelgroepen te bereiken helemaal niet.

Samenwerking

De ambitie van het deelakkoord 'Vitale sport- en beweegaanbieders' is om sport- en beweegaanbieders toekomstbestendig te maken. Eén van de methoden is de groei van interne en externe samenwerkingsverbanden in de sport. Vrijwel alle zwemaanbieders hebben het afgelopen jaar met andere organisaties samengewerkt (98%). Particuliere zwemscholen deden dit iets minder vaak (88%) dan zwembaden (98%). De vaakst genoemde samenwerkingspartners zijn de gemeente, scholen, sportverenigingen, andere zwembaden of zwemscholen, lokale jeugdsportfondsen en buurtsportcoaches (tabel 1). Drie kwart van de zwemaanbieders wil graag met nieuwe organisaties samenwerken. Particuliere zwemscholen willen dit iets minder vaak (65%) dan zwembaden (80%). De vaakst genoemde organisaties om mee te gaan samenwerken, zijn de na- en buitenschoolse opvang, (sport)fysiotherapeut/ huisartsen, JOGG (regisseur), buurt-/wijk-/welzijns-organisaties en jeugdorganisaties (tabel 1, top 5 is onderstreept).

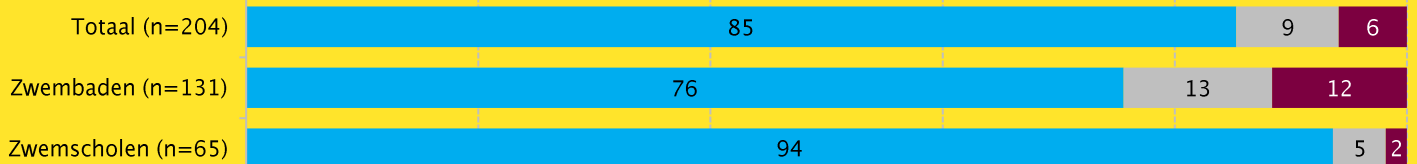
Tabel 1. Organisaties waar zwembaden en zwemscholen mee hebben samengewerkt in het afgelopen jaar (2019) en organisaties waarmee ze zouden willen samenwerken (in procenten, n=204)

Organisatie	Samengewerkt	Wens tot samenwerken
Gemeente	67	7
Scholen (basisonderwijs, voortgezet onderwijs, mbo, hbo, speciaal onderwijs)	65	11
Sportvereniging(en)	51	5
Andere zwemschool of zwembad	48	7
Lokale jeugdsportfondsen	42	12
Buurtsportcoach of combinatiefunctionaris	41	11
Naschoolse en buitenschoolse opvang	31	<u>28</u>
(Sport)fysiotherapeut/huisartsen	31	<u>24</u>
Revalidatie- en/of zorginstelling	25	17
Jeugdorganisaties (jeugd- en jongerenwerk, jeugdverenigingen, scouting)	24	<u>19</u>
Horeca bedrijf (restaurant, café, etc.)	22	4
Politie/Justitie	20	7
Buurt-/wijk-/welzijnsorganisatie (buurthuis, buurt(sport)werk, etc.)	18	<u>21</u>
JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht)/ JOGG regisseur	18	<u>22</u>
Lokale sportservice/lokaal sportloket	17	15
Andere sportaanbieder	16	6
Commerciële dienstverlener (accountant, verzekeraar)	13	5
Kunst- en culturele organisaties	8	6
MEE(-instelling)	7	10
GGD	6	11
Andere organisatie	7	4
Geen enkele organisatie	5	25

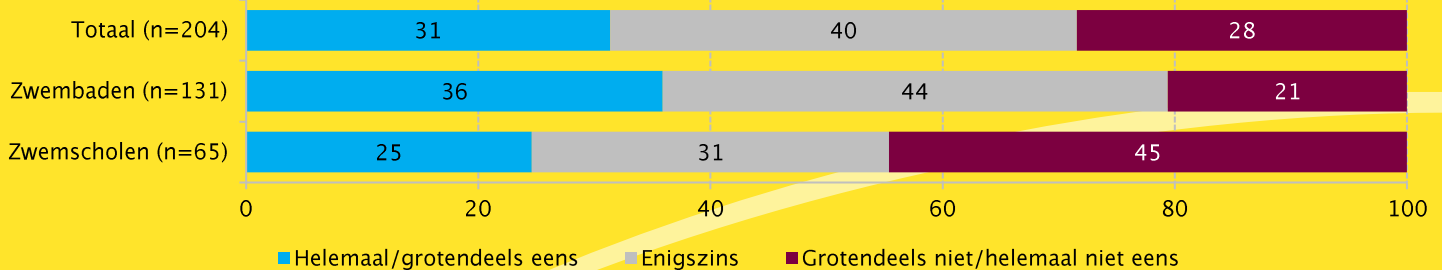
Bron: Peiling onder zwembaden en zwemscholen aangesloten bij de NRZ (populatie benaderd, respons 19%), 2019, Mulier Instituut.

Figuur 2. Mate waarin zwembaden en zwemscholen het eens zijn met stellingen over zwemles en opvolging van zwemles, in 2019 (in procenten, n=204)

Stelling 1: Zwemles (leren zwemmen van kinderen) is ons belangrijkste product/aanbod

Stelling 2: Het lukt ons nog onvoldoende om kinderen na het zwemlestraject 'vast te houden', zodat ze regelmatig blijven zwemmen

Bron: Peiling onder zwembaden en zwemscholen aangesloten bij de NRZ (populatie benaderd, respons 19%), 2019, Mulier Instituut.

Buurtsportcoaches spelen vaak een rol in het bevorderen van samenwerking tussen organisaties binnen gemeenten. Een minderheid van de zwemaanbieders (41%) heeft het afgelopen jaar met buurtsportcoaches samengewerkt en 11 procent zou dat graag gaan doen (tabel 1). Hier ligt een kans voor het versterken van samenwerkingsverbanden met sport- en niet-sport partijen. Ook kan de zwembranche langs deze weg meer betrokken raken bij de lokale sportakkoorden, die in 344 gemeenten zijn gesloten in navolging van het Nationaal Sportakkoord¹ en waarbij buurtsportcoaches eveneens vaak een rol spelen. Wellicht zijn er mogelijkheden voor de NRZ en andere organisaties (bv. gemeenten) om zwemaanbieders hierbij te stimuleren en ondersteunen en daarbij verbindingen te leggen met de ambities uit het Nationaal Plan Zwemveiligheid².

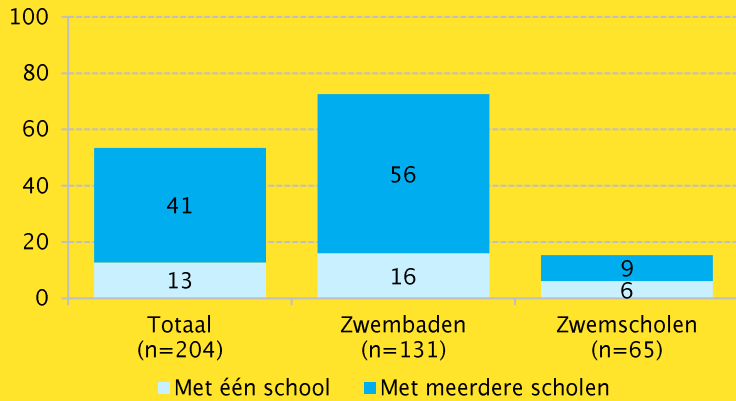
Van jongs af aan vaardig in bewegen

De ambitie van het deelakkoord 'Van jongs af aan vaardig in bewegen' is om meer kinderen aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen en om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen de komende jaren in positieve richting om te buigen. Een onderdeel van dit deelthema is het verbeteren van de zwemvaardigheid en zwemveiligheid, waarbij de verbinding wordt gelegd met de activiteiten van het Nationaal Plan Zwemveiligheid.

Ruim acht op de tien (83%) zwemaanbieders zijn het eens met de stelling dat baby- en peuterzwemmen een belangrijke bijdrage levert aan de motorische vaardigheid van kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar (niet in figuur). Eerder bleek al dat een groot deel van de aanbieders speciale activiteiten voor deze jongste leeftijdsgroep heeft (64%; zie figuur 1). Het stimuleren van de motorische ontwikkeling en zwemvaardigheid van deze groep is belangrijk omdat de groep (0-4 jaar) een risicogroep vormt als het gaat om verdrinking, zoals blijkt uit eerder onderzoek vanuit het [kennisproject NL Zwemveilig](#)³. Hetzelfde geldt voor mensen met een migratieachtergrond, waarvoor het risico op verdrinking ook groter is. Voor deze groep heeft een kwart van de ondervraagde zwemaanbieders speciaal aanbod (27%; zie figuur 1).

Voor een groot deel van de zwemaanbieders is zwemles voor kinderen het belangrijkste product/aanbod, voor zwemscholen vaker dan voor zwembaden (figuur 2). Na het lestraject is van belang dat kinderen voor het behoud van de zwemvaardigheid regelmatig blijven zwemmen. Circa drie op de tien zwemaanbieders stellen dat het vasthouden nog onvoldoende lukt. Daarbij dient aangetekend dat met name zwemscholen zich minder richten op het 'vasthouden van kinderen' na het zwemlestraject.

Figuur 3. Mate waarin zwembaden en zwemscholen afspraken met één of meerdere scholen hebben dat een school een bepaalde periode met schoolklassen komt zwemmen, in 2019 (in procenten, n=204)

Bron: Peiling onder zwembaden en zwemscholen aangesloten bij de NRZ (populatie benaderd, respons 19%), 2019, Mulier Instituut.

Ruim zeven op de tien zwembaden geven aan afspraken met één of meerdere scholen te hebben dat een school een bepaalde periode met schoolklassen komt zwemmen (figuur 3). Bij zwemscholen komt dit veel minder vaak voor (15%). Zwemscholen geven voornamelijk particuliere zwemlessen (zie ook figuur 2). Van de zwemaanbieders die afspraken met scholen hebben, zegt 60 procent te merken dat die afspraken ertoe leiden dat leerlingen ook buiten lessen om komen zwemmen; 20 procent merkt dit niet en 20 procent weet het niet. Dat het nog niet altijd lukt om kinderen na het zwemlestraject en buiten schoolactiviteiten om vast te houden, sluit aan bij de wens die veel zwemaanbieders hebben om deze leeftijdsgroepen (4-12 en 12-18 jaar) beter te bereiken (zie figuur 1). Voor deze leeftijdsgroepen geldt dat het van belang is dat ze blijven zwemmen voor het behoud van de zwemvaardigheid.

Conclusies

Uit dit factsheet blijkt dat zwemaanbieders al tot op zekere hoogte bezig zijn met thema's uit het sportakkoord, maar dat er ook mogelijkheden liggen om hier nadrukkelijker op in te zetten. Uit de resultaten blijkt dat vooral voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 12 jaar en voor ouderen veel aandacht is in de vorm van activiteiten of speciale openingstijden. Voor andere doelgroepen is dat er nog minder vaak, terwijl zeven op de tien zwemaanbieders wel graag andere doelgroepen willen bereiken, zoals jongeren van 12 tot 18 jaar. Ondersteuning bij het wegnemen van

belemmeringen om nieuwe groepen te bereiken kan zich richten op geschikte materialen, beschikbare middelen, kennis over doelgroepen en gekwalificeerde trainers. Verder blijkt dat een deel van de zwemaanbieders het als lastig ervaart om kinderen na het zwemlestraject vast te houden. Een meerderheid van de aanbieders die schoolklassen over de vloer krijgen, merken dat dit helpt om leerlingen buiten lessen vaker aan het zwemmen te krijgen. Tot slot blijkt dat er al redelijk veel wordt samengewerkt, door zwembaden meer dan zwemscholen en het meest met de gemeente en het onderwijs. Uit de bredere peiling onder sportaanbieders blijkt dat zwemaanbieders vergeleken met andere ondernemende sportaanbieders (fitnesscentra en maneges) relatief vaker speciale activiteiten of openingstijden voor specifieke doelgroepen hebben en relatief vaker al samenwerken met andere organisaties⁴. Er zijn verschillende organisaties waar zwemaanbieders graag mee zouden samenwerken. Met de ontwikkeling van de lokale sportakkoorden liggen hier kansen, zoals voor samenwerking met de naschoolse opvang of met buurtsportcoaches. In deze lokale verbanden kunnen samenwerkingen met sportpartijen en niet-sportpartijen worden aangegaan of versterkt, en daardoor bijvoorbeeld nieuwe doelgroepen worden bereikt of een beter aanbod worden gecreëerd. Ondersteuning vanuit de zwembranche en (landelijke en lokale) overheden om zwemaanbieders te helpen goed aan te sluiten bij de thema's van het sportakkoord en bij de lokale samenwerkingsverbanden is gewenst.

Verantwoording

De resultaten zijn gebaseerd op een online vragenlijst, die in samenwerking met NRZ is uitgezet onder zwembaden en zwemscholen in december 2019. 1.049 respondenten zijn uitgenodigd (respons=19%).

Referenties

1. Pulles, I., Reitsma, M., Hoogendam, A., Nafzger, P. & Poel, H. van der (2020). *Monitor Sportakkoord 'Sport Verenigt Nederland'. Van akkoord naar uitvoering*. Utrecht: Mulier Instituut.
2. Nationale Raad Zwemveiligheid (2019). *Nationaal Plan Zwemveiligheid 2020-2024: veilig opgroeien en meedoen in Nederland waterland*. Ede: NRZ.
3. Floor, C., Eriks, M. & Collard, D.C.M. (2019). *Risicofactoren van verdrinking in Nederland*. Utrecht: Mulier Instituut.
4. Reitsma, M., & Lucassen, J.M.H. (2020). *Openheid ondernemende sportaanbieders: aspecten van openheid van zwemaanbieders, paardensportaanbieders en fitnesscentra, factsheet 2020/43*. Utrecht: Mulier Instituut.